

STUDIJŲ DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas	Kodas
MODERNIŲ IDĖJŲ ŠALTINIAI	

Dėstytojas (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis: doc. dr. D. Kuolys	VU Filologijos fakulteto Lietuvių literatūros katedra

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) tipas
BA	Privalomasis (Lietuvių filologija: kultūros ir medijų studijos) Pasirenkamasis (Lietuvių filologija)

Igyvendinimo forma	Vykdymo laikotarpis	Vykdymo kalba (-os)
Auditorinė	Privalomasis: 5 semestras Pasirenkamasis: 5, 7 semestrai	lietuvių

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai: nėra	Gretutiniai reikalavimai (jei yra): nėra

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
5.0	140	48	92

Dalyko (modulio) tikslas		
Analitinis, kritinis ir kūrybinis mąstymas Gėbėjimas dirbti individualiai ir grupėmis Tarpkultūrinė kompetencija Lietuvių literatūros ir kultūros reiškinių bei procesų supratimas, analizė, vertinimas Literatūros, kultūros tyrėjo kompetencija Specializacijoje studijuojamų kultūros reiškinių, šiuolaikinių kultūrinių sąveikų supratimo, analizės, interpretavimo ir vertinimo gebėjimai		
Dalyko (modulio) studijų rezultatai	Studijų metodai	Vertinimo metodai
Gėbės kritiškai vertinti tekstus, analizuoti jų reikšmes ir idėjų raišką, įžvelgti ryšius tarp jų; gėbės kelti probleminius klausimus, konstruktyviai dalyvauti diskusijose, argumentuoti savo nuomonę.	Įtraukiamoji paskaita; probleminis interaktyvus dėstymas; savarankiška tekstų analizė; seminarų pranešimai, kolektyvinis darbas ir diskusijos seminaruose.	Darbas per seminarus, savarankiškų užduočių atlikimas, seminaro pranešimas, rašto darbas, egzaminas.
Gėbės kelti individualius veiklos tikslus, jų siekti; planuoti laiką ir laikytis nustatytų terminų; gėbės gerbti kitus asmenis ir jų pažiūras, tinkamai su jais bendrauti ir bendradarbiauti; konstruktyviai dirbti grupėje, gėbės vadovautis profesinės etikos ir pilietiškumo principais.	Įtraukiamoji paskaita; probleminis interaktyvus dėstymas; savarankiška tekstų analizė; seminarų pranešimai, kolektyvinis darbas ir diskusijos seminaruose.	Darbas per seminarus, savarankiškų užduočių atlikimas, seminaro pranešimas, rašto darbas, egzaminas.

Gebės ugdytis kultūrinį sąmoningumą ir jautrumą: gebės savarankiškai, kritiškai ir tolygiai vertinti Lietuvos ir kitų Europos kultūrų idėjas, reiškinius ir procesus.	Įtraukiamoji paskaita; probleminis interaktyvus dėstymas; savarankiška tekstų analizė; seminarų pranešimai, kolektyvinis darbas ir diskusijos seminaruose.	Darbas per seminarus, savarankiškų užduočių atlikimas, seminaro pranešimas, rašto darbas, egzaminas.
Suvoks, gebės apibūdinti modernių idėjų raišką kultūros ir literatūros tekstuose; žinos, supras ir gebės tinkamai vartoti bei aiškinti kultūros istorijos, literatūrologijos, idėjų istorijos sąvokas. Gebės taikyti idėjų istorijos prieigą bei remtis modernių idėjų šaltiniais interpretuodami literatūros kūrinius ir kito pobūdžio tekstus.	Įtraukiamoji paskaita; probleminis interaktyvus dėstymas; savarankiška tekstų analizė; seminarų pranešimai, kolektyvinis darbas ir diskusijos seminaruose.	Darbas per seminarus, savarankiškų užduočių atlikimas, seminaro pranešimas, rašto darbas, egzaminas.
Gebės analizuoti, interpretuoti ir vertinti modernių idėjų šaltinius (intelektualinius, eseistinius, literatūrinius tekstus), liberalizmo, nacionalizmo, konservatizmo, socializmo, egzistencializmo ir kitų idėjų raišką tarpkultūriniame ir nacionaliniame kontekste, vartodami tinkamą terminiją, taikydami tinkamus metodus, naudodamiesi šiuolaikinėmis technologijomis, duomenų ištekliais ir šaltiniais.	Įtraukiamoji paskaita; probleminis interaktyvus dėstymas; savarankiška tekstų analizė; seminarų pranešimai, kolektyvinis darbas ir diskusijos seminaruose.	Darbas per seminarus, savarankiškų užduočių atlikimas, seminaro pranešimas, rašto darbas, egzaminas.
Igis idėjų istorijos žinių, išsiugdys kultūrų analizės ir vertinimo gebėjimus. Gebės atpažinti ir interpretuoti moderniąsias idėjas, jas išreiškiančius tekstus platesniame kultūriniame kontekste.	Įtraukiamoji paskaita; probleminis interaktyvus dėstymas; savarankiška tekstų analizė; seminarų pranešimai, kolektyvinis darbas ir diskusijos seminaruose.	Darbas per seminarus, savarankiškų užduočių atlikimas, seminaro pranešimas, rašto darbas, egzaminas.

Temos	Kontaktinio darbo valandos							Savarankiškų studijų laikas ir užduotys	
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai	Praktika	Visas kontaktinis	Savarankiškas	Užduotys
1. Kas yra moderniosios idėjos ir ideologijos? Jų genezė, sąveika ir kova; kultūrinė, literatūrinė, visuomeninė ir politinė raiška.	2						2		
2. Nacionalizmas ir tautos idėja. Esminiai bruožai. Tauta, kalba, istorija. Skirtingos sampratos, skirtingi vaidmenys. Raida ir kaita.	2		2				4	8	Šaltiniai: Johann Gottfried Herder, „Idėjos žmonijos istorijai“ {šios ir kitų nenurodytų knygų puslapiai bus patikslinti); Ramūnas Bytautas, „Tauta ir tautiška sąmonė“; Jonas Basanavičius, „[Aušros] Priekalba“; Stasys Šalkauskis, „Lietuvių tauta ir jos ugdymas“ arba Juozas Girnius, „Tauta ir tautinė ištikimybė“, „Lietuviškojo

								charakterio problema“, arba Vincas Rastenis, „Kas tas lietuviškasis nacionalizmas?“
3. Nacionalizmo raiška lietuvių literatūroje. Tradicinės spalvos, saviti atspalviai.		4				4	8	Du pasirinkti kūriniai: Simonas Daukantas, „Būdas“; Vincas Pietaris, „Algimantas“; Vydūnas, „Probočių šešėliai“; Vaižgantas, „Pragiedruliai“; Maironis, Jaunoji Lietuva“; Bernardas Brazdžionis, „Šaukiu aš tautą“; Justinas Marcinkevičius „Mažvydas“; Sigitas Geda, „Septynių vasarų giesmės“; Gintaras Beresnevičius, „Ant laiko ašmenų“.
4. Konservatizmas ir tradicijos idėja. Pagrindiniai bruožai. Bendruomenė, papročiai, moralinė vaizduotė. Istorinė raida. Komunitarizmas.	2	2				4	8	Šaltiniai: Edmund Burke, „Apmąstymai apie Prancūzijos revoliuciją“; Charles Taylor, „Autentiškumo etika“; Maironis ir kiti, „Lietuvių krikščionių demokratų susivienijimo programos projektas“ arba Vaižgantas „Glūdėjimo pajėga“, „Kaip tradicijos valstybina“; Arvydas Šliogeris, „Konservatoriaus išpažintys“ arba „Apie vieną kitą grėsmę Lietuvai“.
5. Konservatizmo raiška lietuvių literatūroje. Tradicijų sauga. Prarasto bendruomeninio pasaulio ilgesys.		4				4	8	Du pasirinkti kūriniai: Antanas Baranauskas, „Pasikalbėjimas giesminyko su Lietuva“; Lazdynų Pelėda, „Klaida“; Vincas Ramonas „Kryžiai“; Marius Katiliškis, „Užuovėja“; Jonas Mekas, „Semeniško idilės“; Romualdas Granauskas „Gyvenimas po klevu“, „Šventųjų gyvenimai“; Juozas Baltušis, „Sakmė apie Juzą“; Marcelijus Martinaitis, „Mes gyvenome“.
6. Socializmas ir lygybės idėja. Svarbiausi bruožai ir pagrindinės kryptys. Raida ir kaita: nuo humanizmo iki totalitarizmo. Anarchizmas. Feminizmas.	2	2				4	8	Šaltiniai: Karlas Marxas, Friedrichas Engelsas, „Komunistų partijos manifestas“; Jonas Biliūnas, „Kas tai per vieni tie socialistai“, „Užmušimas caro Aleksandro II“ arba

									Steponas Kairys, „Tau, Lietuva“. Emma Goldman, „Anarchizmas – už ką jis iš tiesų kovoja“, „Moterų emancipacijos tragedija“, „Patriotizmas – grėsmė laisvei“; Simone de Beauvoir, „Antroji lytis“; Žemaitė, „Darbininkiškas“, „Pirmasis visos Rusijos moterų suvažiavimas“, „Moterų klausime“, „Moterų teisės ir pareigos“.
7. Socializmo, anarchizmo, feminizmo idėjų raiška lietuvių literatūroje. Maišto ir emancipacijos tekstai.			4				4	8	Du pasirinkti kūriniai: Jonas Biliūnas, „Laimės žiburys“, „Pirmutinis streikas“; Julius Janonis, „Eilės“; Kazys Boruta, „Kryžių Lietuva“, „Gyvenimas drauge su draugu“; Petras Cvirka, „Žemė maitintoja“; Sofija Kymantaitė-Čiurlionienė, „Bundanti žemė“; Ona Lukauskaitė-Poškienė, „Brangiausias pėdas“, „Eilėraščių kraitis“; Jurga Ivanauskaitė, „Ragana ir lietus“; Laima Kreivytė „Sapfo skai(s)tykla“, „Artumo aritmetika“.
8. Liberalizmas ir laisvės idėja. Esminiai bruožai. Kultūrinis ir politinis liberalizmas. „Laisvės kultūra“. Nepriklausomųjų įsipareigojimai.	2		2				4	8	Šaltiniai: John Stuart Mill, „Apie laisvę“; Vincas Kudirka, „Tėvynės varpai“; Vytautas Kavolis, „Laisvės kultūra“.
9. Individualizmas ir antžmogio idėja. Asmuo – anapus gėrio ir blogio.	2		2				4	8	Šaltiniai: Friedrich Nietzsche, „Štai taip Zaratustra kalbėjo“ arba „Anapus gėrio ir blogio“; Albinas Herbačiauskas, „Genijaus meilė“, „Dievo šypsenos“.
10. Egzistencializmas ir asmens savikūros idėja. „Čia-būti“. Ribinės situacijos. Asmeninių pasirinkimų vertė.	2		2				4	10	Šaltiniai: Albert Camus, „Sizifo mitas“ arba Jean-Paul Sartre, „Egzistencializmas – tai humanizmas“, arba Martin Heidegger, „Apie humanizmą“. Juozas Girnius, „Pastaba apie egzistencializmą“, „Egzistencinė filosofija ir ateities filosofavimo rūpesčiai“ arba Arvydas Šliogeris „Būtis ir pasaulis“ arba „Melancholijos archipelagai“.

11. Liberalizmo, individualizmo, egzistencializmo raiška lietuvių literatūroje. Asmuo minios, istorijos, visuomenės akivaizdoje.		4			4	10	Du pasirinkti kūriniai: Vincas Krėvė, „Šarūnas“; Algirdas Landsbergis „Kelionė“, Antanas Škėma, „Živilė“, „Pabudimas“; Romualdas Granauskas, „Jaučio aukojimas“, Justinas Marcinkevičius, „Mindaugas“, „Daukantas“; Ričardas Gavelis, „Jauno žmogaus memuarai“; Vincas Mykolaitis-Putinas, „Būties valanda“, „Langas“; Antanas Jasmantas, „Gruodas“; Algimantas Mackus, „Neornamentuotos kalbos generacija ir augintiniai“, „Chapel B“; Liūnė Sutema, „Graffiti“.
12. Froidizmas ir sąmonės idėja. Ego, id, superego. Individuali ir kolektyvinė sąmonė. Archetipai. Sąmonės raiška lietuvių literatūroje.	2	4			6	8	Šaltiniai: Sigmund Freud, „Ego ir id“; Carl Gustav Jung, „Archetipai ir kolektyvinė sąmonė“. Vienas pasirinktas kūrinys: Vaižgantas, „Nebylys“; Birutė Pūkelevičiūtė, „Metūgės“; Antanas Škėma, „Ataraxia“; Ričardas Gavelis, „Lemtis skundas“; Bronius Radzevičius, „Priešaušrio vieškeliai“.
Iš viso	16	32			48	92	

Vertinimo strategija	Svoris proc.	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
			Kaupiamasis vertinimas:
Dalyvavimas seminaruose	30 proc.		3 balai – aktyviai dalyvauja seminaruose, prisideda prie diskusijos plėtojimo ir tekstų interpretavimo, savarankiškai vertina argumentus bei idėjas, kelia konstruktyvius klausimus, siūlo svarstomų problemų sprendimus. 2 balai – aktyviai dalyvauja seminaruose, išsako savo nuomonę, įsitraukia į pokalbį su kitais dalyviais, kelia klausimus. 1 balas – dalyvauja seminare, kelia klausimus. 0 balų – nedalyvauja seminaruose.
Rašto darbas	70 proc.		Rašto darbas (iki 25 tūkst. ženklių) pasirinkta tema, susijusia su kurso problematika ir patvirtinta dėstytojo. 7 balai – pateikiama išsami ir nuodugni darbe išsikeltos problemos analizė, siūlomi kūrybiški jos sprendimai, problema svarstoma pasitelkus tinkamus kontekstus, idėjos ir jas grindžiantys argumentai išdėstomi nuosekliai, sklandžiai, gyva ir taisyklinga kalba, pasitelktas pakankamas kiekis antrinės literatūros. 6 balai – pateikiama išsami darbe išsikeltos problemos analizė, siūlomi tinkami jos sprendimai, problema svarstoma

			pasitelkus platesnius kontekstus, idėjos ir jas grindžiantys argumentai išdėstomi nuosekliai, sklandžia ir taisyklinga kalba, pasitelkta antrinės literatūros. 5 balai – pateikiama pakankamai išsami darbe išsikeltos problemos analizė, siūlomi jos sprendimai, problema svarstoma pasitelkus kontekstus, idėjos ir jas grindžiantys argumentai išdėstomi pakankamai nuosekliai, taisyklinga kalba. 4 balai – pateikiama darbe išsikeltos problemos analizė, parodomas jos supratimas ir konteksto išmanymas, aptariamoms jos sprendimo galimybėms, idėjos ir jas grindžiantys argumentai išdėstomi pakankamai sklandžiai, taisyklinga kalba. 3 balai – pateikiama dalinė darbe išsikeltos problemos analizė, pasiūloma jos sprendimo galimybė, išdėstoma idėjas grindžiančių argumentų. 2 balai – darbe išsikelta problema išanalizuota tik paviršutiniškai, pateikti keli idėjas grindžiantys argumentai. 1 balai – darbe išsikelta problema suprasta tik iš dalis ir aptarta paviršutiniškai, nepateikta idėjas grindžiančių argumentų. 0 balų – darbas neįteiktas.
--	--	--	---

Autorius	Leidimo metai	Pavadinimas	Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas	Leidimo vieta ir leidykla ar internetinė nuoroda
Privaloma literatūra				
Johann Gottfried Herder	2020	<i>Idėjos žmonijos istorijos filosofijai</i>	t. I.	Vilnius: Margi raštai.
Jonas Basanavičius	1883	„Priekalba“, in: <i>Auszra</i>	Nr. 1.	Ragainė, Albano ir Kibelkos spaustuvė.
Ramūnas Bytautas	1996	„Tauta ir tautiška sąmonė“, in: <i>Lietuvos filosofinė mintis. Chrestomatija</i> .		Vilnius: Aidai.
Stasys Šalkauskis	1995	„Lietuvių tauta ir jos ugdymas“, in: Stasys Šalkauskis, <i>Raštai</i> .	T. IV.	Vilnius: Mintis.
Juozas Girnius (arba)	1995	„Tauta ir tautinė ištikimybė“, „Lietuviškojo charakterio problema“, in. Juozas Girnius, <i>Raštai</i> .	T. III.	Vilnius: Mintis.
Vincas Rastenis (arba)	2004	„Kas tas lietuviškasis nacionalizmas?“, in: Vincas Rastenis, <i>Tarp kairės ir dešinės, tarp Lietuvos ir Amerikos</i> .		Vilnius: Versus aureus.
Edmund Burke	2009	<i>Apmąstymai apie Prancūzijos revoliuciją</i>		Vilnius: Žara.
Charles Taylor	1996	<i>Autentiškumo etika</i>		Vilnius: Aidai.
Maironis	1992	„Lietuvių krikščionių demokratų susivienijimo progamo projektas“, in: Maironis, <i>Raštai</i> .	T. III, kn. 2.	Vilnius: Vaga.
Vaižgantas (arba)	1998, 2001	„Glūdėjimo pajėga“, „Kaip tradicijos valstybina“, in: Vaižgantas, <i>Raštai</i> .	T. 10, 13.	Vilnius: LLTI.
Arvydas Šliogeris	1995	<i>Konservatoriaus išpažintys</i>		Vilnius: Pradai.
Arvydas Šliogeris (arba)	2012	„Apie vieną kitą grėsmę Lietuvai“, in: V. Daujotytė, V. Mikelėnas, A. Šliogeris, A. Vasiliauskas, V. Žulkus, <i>Nerimas. Svarbiausių humanitarinių ir socialinių</i>		Vilnius: Tyto alba.

		<i>grėsmių bei jų pasekmių Lietuvai įžvalgos.</i>		
Karlas Marksas, Friedrichas Engelsas	1961	<i>Komunistų partijos manifestas</i>		Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla.
Jonas Biliūnas	1980	„Kas tai per vieni tie socialistai“, „Užmušimas caro Aleksandro II“, in: Jonas Biliūnas, <i>Raštai</i> .	T. II.	Vilnius: Vaga.
Steponas Kairys (arba)	1964	<i>Tau, Lietuva</i>		Bostonas: Lietuvių Enciklopedijos spaustuvė.
Simone de Beauvoir	1996	<i>Antroji lytis</i>		Vilnius: Pradai.
Emma Goldman	2013	„Anarchizmas – už ką jis iš tiesų kovoja“, „Moterų emancipacijos tragedija“, „Patriotizmas – grėsmė laisvei“, in. Emma Goldman, <i>Anarchizmas ir kitos esė</i> .		Vilnius: Kitos knygos.
Žemaitė	1957	„Darbininkiškas“, „Pirmasis visos Rusijos moterų suvažiavimas“, „Moterų klausime“, „Moterų teisės ir pareigos“, in: Žemaitė, <i>Raštai</i> .	T. V.	Vilnius: Valstybinė grožinės literatūros leidykla.
John Stuart Mill	1995	<i>Apie laisvę</i>		Vilnius: Pradai.
Vincas Kudirka	1989	„Tėvynės varpai“, in: Vincas Kudirka, <i>Raštai</i> .	T. II.	Vilnius: Vaga.
Vytautas Kavolis	2023	<i>Laisvės kultūra</i>		Vilnius: Odilė.
Friedrich Nietzsche	2021	<i>Štai taip Zaratustra kalbėjo</i>		Vilnius: Alma littera.
Friedrich Nietzsche (arba)	2020	<i>Anapus gėrio ir blogio</i>		Vilnius: Apostrofa.
Albinas Herbačiauskas	1992	„Genijaus meilė“, „Dievo šypsenos“, in: Albinas Herbačiauskas, <i>Erškečių vainikas</i> .		Vilnius: Vaga.
Albert Camus	2006	<i>Sizifo mitas</i>		Vilnius: Baltos lankos
Jean-Paul Sartre (arba)	2016	<i>Egzistencializmas yra humanizmas</i>		Vilnius: Vaga.
Martin Heidegger (arba)	1989	„Apie humanizmą“, in: <i>Gėrio kontūrai. Iš XX a. užsienio etikos</i> .		Vilnius: Mintis.
Juozas Girnius	1991	„Pastaba apie egzistencializmą“, „Egzistencinė filosofija ir ateities filosofavimo rūpesčiai“, in: Juozas Girnius, <i>Raštai</i> .	T. I.	Vilnius: Mintis.
Arvydas Šliogeris (arba)	1990	<i>Būtis ir pasaulis</i>		Vilnius: Mintis.
Arvydas Šliogeris (arba)	2005	„Melancholijos archipelagai“, in: Arvydas Šliogeris, <i>Niekis ir esmas</i> .	T. II.	Vilnius: Apostrofa.
Sigmund Freud	2019	„Ego ir id“, in: Sigmund Freud, <i>Gedulas ir melancholija. Anapus malonumo principo. Ego ir id</i> .		Vilnius: Vaga.
Carl Gustav Jung	2015	<i>Archetipai ir kolektyvinė pasąmonė</i>		Vilnius: Margi raštai.
Papildoma literatūra				
[David Miller, atsakingas redaktorius]	2005	<i>Blackwell Politinės minties enciklopedija</i>		Vilnius: Mintis

Benedict Anderson	1999	<i>Įsivaizduojamos bendruomenės. Apmąstymai apie nacionalizmo kilmę ir plitimą</i>		Vilnius: Baltos lankos
Ernest Gellner	1996	<i>Tautos ir nacionalizmas</i>		Vilnius: Pradai.
Antony D. Smith	1994	<i>Nacionalizmas XX amžiuje</i>		Vilnius: Pradai.
Robert Nisbet	1993	<i>Konservatizmas</i>		Vilnius: Pradai.
John Gray	1992	<i>Liberalizmas</i>		Vilnius: Pradai.
[Karla Gruodis, sudarytoja]	1995	<i>Feminizmo ekskursai. Moters samprata nuo Antikos iki postmodernizmo. Antologija.</i>		Vilnius: Pradai.
[Vytautas Kavolis, redaktorius ir sudarytojas]	2008	<i>Lietuviškasis liberalizmas</i>		Vilnius: Versus aureus.
Antanas Maceina	1990, 1992, 1994	„Prometėjizmo problema“, „Jobo drama“, „Asmuo ir istorija“, in: Antanas Maceina, <i>Raštai</i> .	T. II, III, VI.	Vilnius: Mintis.

PARENGTAS: 2023-04-26, ATNAUJINTAS: 2025-03-28